

SPRAWOZDANIA

SEMINARE
t. 34 *2013* s. 387–404

XXIII MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI RELIGIJNEJ IM. KS. STANISŁAWA ORMIŃSKIEGO W RUMI (Rumia, 13–15 października 2011 r.)

W dniach 13–15 października 2011 r., w Rumi, odbył XXIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. S. Ormińskiego. Jak co roku, do tego gościnnego miasta na Wybrzeżu przybyło kilkaset młodych wykonawców i sympatyków muzyki religijnej. Festiwalowi patronuje Zgromadzenie Salezjańskie (Inspektoriat św. Wojciecha, z siedzibą w Pile)¹, a gospodarzem Imprezy jest parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, którą prowadzą księża salezjanie. W tej właśnie parafii ostatnie lata swego życia pracował Patron Festiwalu, ks. S. Ormiński SDB, twórca powszechnie znanej melodii *Apelu Jasnogórskiego*. W 2011 r. przypadła 100. rocznica jego urodzin². W tym roku Organizatorzy Festiwalu³ przeprowadzili dwa konkursy⁴: muzyki organowej oraz zespołów chóralnych⁵.

¹ Instytucje finansujące i wspomagające Festiwal: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zgromadzenie Salezjańskie (Prowincja św. Wojciecha z siedzibą w Pile), Kuria Metropolitalna w Gdańsku, Polska Filharmonia Bałtycka, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Miasta Rumi, Miejski Dom Kultury w Rumi, Rada Chórów Kaszubskich, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o., Spółdzielnia Mieszkaniowa *Janowo* w Rumi, Hotel *Faltom* w Rumi, Bar *Expresso* w Rumi, Agencja Usług Turystycznych *Columbus*. Por. *XXIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi. Informator*, Rumia 2011, s. 8.

² Ks. Stanisław Ormiński SDB (1911–1987), kompozytor, autor licznych opracowań utworów chóralnych i instrumentalnych, organista, chórmistrz i kapelmistrz, wybitny działacz, popularyzator i wydawca pieśni choralnych, pedagog i wychowawca młodzieży.

³ Komitet Organizacyjny Festiwalu stanowią: prof. R. Perucki (dyrektor Filharmonii Bałtyckiej), dyrektor artystyczny Festiwalu; D. Ptach, dyrektor Festiwalu; E. Waškowska, przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego oraz członkowie — ks. K. Chudzicki SDB, proboszcz miejscowej parafii i dyrektor salezjańskiego domu zakonnego; J. Borys, K. Głodowska, Agnieszka Głodowska, Anna Głodowska, P. Kobylis, ks. T. Balicki SDB, M. Pniewski, br. W. Rogowski SDB, A. Sowirko, K. Sowirko, A. Waškowski, D. Waškowski, J. Zwierzchowska. Por. tamże.

⁴ W ramach Festiwalu odbywają się są co najmniej dwa konkursy. To jedna ze specyficznych cech Festiwalu w Rumi, która go wyróżnia od innych imprez artystycznych.

⁵ W ramach konkursu zespołów chóralnych przeprowadzono także konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. Dobrowolne wzięcie w nim udziału wiązało się z wykonaniem dodatkowego utworu w języku kaszubskim w programie występu konkursowego w obu kategoriach.

I. KONKURS MUZYKI ORGANOWEJ

Konkursowe przesłuchania młodych organistów⁶ odbywały się w dwóch etapach. Pierwszy z nich przeprowadzono w czwartek, 13 października. Siedemnastu uczestników reprezentowało tym razem jedynie polskie ośrodki kształcenia muzycznego⁷. Występy organistów oceniali uznani artyści-jurorzy, w następującym składzie: prof. Andrzej Chorośniński (Uniwersytet Muzyczny w Warszawie) — przewodniczący kolegium jurorów; prof. Roman Perucki (Akademia Muzyczna w Gdańsku); prof. Mario Perestegi (Akademia Muzyczna w Lublanie, Słowenia); prof. Tomasz Adam Nowak (Wyższa Szkoła Muzyczna w Detmold, Niemcy); ks. dr Maciej Szczepankiewicz SDB (Salezjańska Szkoła Organowa im. ks. kard. A. Hlonda w Szczecinie). Funkcję sekretarza pełnił ks. Mariusz Kowalski SDB (WSD Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie).

Zgodnie z regulaminem Festiwalu, w ramach I etapu konkursu, organiści zobowiązani byli do wykonania następującego programu: (1) Johann S. Bach: *Trio c-moll*, BWV 585; (2) ks. Idzi O. Mański — do wyboru: *Preludium c-moll* lub *Preludium As-dur*; (3) Franz Liszt: *Trauerode*; (4) Alexandre Guilmant: *Andante con moto* op. 16.

Siedemnaście wystąpień konkursowych w pierwszym etapie stanowiło zapewne duże wyzwanie, zarówno dla jurorów, jak i publiczności. Zespołowi oceniającemu młodych artystów na pewno nie było łatwo wyłonić grupę finałową. Werdykt jury przedstawiony został tego samego dnia wieczorem. W protokole czytamy, że do drugiego etapu konkursu zakwalifikowało się pięciu wykonawców, w tym aż czterech organistów z Uniwersytetu Muzycznego w Warszawie: Dominik Pawlik, Jakub Stefek, Marek Smoczyński i Mateusz Rzewuski oraz Kamil Gadomski z Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Jeszcze tego samego dnia wieczorem odbył się kurs mistrzowski przewidziany dla wszystkich uczestników konkursu organowego. Przeprowadził go jeden z tegorocznych jurorów, prof. Tomasz Adam Nowak z Niemiec⁸. Spotkanie z mistrzem gry organowej spotkało się z zainteresowaniem zarówno młodych organistów, jak i innych uczestników Festiwalu.

⁶ W regulaminie Festiwalu czytamy, że w konkursie mogą uczestniczyć organiści wszystkich narodowości, urodzeni po 1 stycznia 1986 r. Por. *XXIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi. Regulaminy*, Rumia 2011, s. 5.

⁷ Były to następujące ośrodki: Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie (D. Pawlik, M. Pyrzyński, M. Rzewuski, M. Smoczyński, J. Stefek), Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku (K. Gadomski, D. Kozłowski, M. Ogonowski), Akademia Muzyczna im. G. i K. Baciewiczów w Łodzi (D. Długosz), Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu (M. Badora, D. Nowak), Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy (M. Przywarty, M. Stropa), Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach (T. Soczek), Zespół Szkół Muzycznych II stopnia im. F. Nowowiejskiego w Szczecinie (R. Kalinowska, P. Krzyżanowski), Państwowa Szkoła Muzyczna II stopnia im. R. Bukowskiego we Wrocławiu (A. Romanek).

⁸ Prof. Tomasz A. Nowak jest absolwentem warszawskiej Akademii Muzycznej (1987 — dyplom z wyróżnieniem, klasa organów J. Grubicha). Studia organowe kontynuował w Monachium u F. Lehrndorfera, Amsterdamie u E. Kooimana oraz w Paryżu u M.C. Alain. Ukończył też studia muzyki kościelnej w Wyższej Szkole Muzycznej w Essen. Jest laureatem wielu międzynarodowych konkursów organowych, m.in. jako pierwszy Polak w ponad 40-letniej historii konkursu był zwycięzcą Międzynarodowego Konkursu Improwizacji Organowej w Haarlem (Holandia) w 1994 r. Koncertuje w większości krajów europejskich. Dokonał nagrań dla PR oraz niemieckich rozgłośni radiowych, jak też nagrań płyt CD. W latach 1994–2008 wykonał w Niemczech (w cyklu koncertów) aż sześciokrotnie wszystkie dzieła organowe J.S. Bacha. W 2001 r. utrwalił komplet tych dzieł na 12 płytach CD. Jest profesorem organów i improwizacji w Wyższej Szkole Muzycznej w Detmold, jak również organistą w kościele Św. Lamberta w Münster. Prowadzi międzynarodowe kursy z zakresu interpretacji i improwizacji organowej. Jako solista współpracuje z wieloma orkiestrami

Drugi, finałowy etap konkursu odbył się następnego dnia. Piątka najlepszych wykonawców z pierwszego etapu wykonywała następujący program: (1) Jan S. Bach — do wyboru: *Preludium i fuga a-moll* BMV 543 lub *Preludium i fuga h-moll* BMV 544; (2) Mieczysław Surzyński: *Capriccio* op. 36; (3) Jehan Alain: *Variationes sur un theme de Clément Jannequin*.

Zwycięzcą konkursu organowego 23. edycji Festiwalu Muzyki Religijnej w Rumi został Kamil Gadomski z Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku z klasy organów prof. Romana Peruckiego i prof. Hanny Dys. Laureat otrzymał nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi, w wysokości pięciu tysięcy złotych. Drugą nagrodę przyznano Jakubowi Stefkowi z Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie z klasy organów prof. Andrzeja Chorońskiego. Młody artysta odebrał nagrodę pieniężną w wysokości tysiąca pięciuset złotych, którą ufundował Metropolita Gdański, ks. Arcybiskup Sławoj Leszek Głódź. Nagroda za trzecie miejsce w konkursie przypadła Markowi Smoczyńskiemu z Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie, z klasy organów prof. Magdaleny Czajki. Fundatorem nagrody pieniężnej (pięćset złotych) był również Ksiądz Arcybiskup, Metropolita Gdański.

Dwudniowy konkurs muzyki organowej zwieńczył znakomity koncert gościnny w wykonaniu artysty, znakomitego mistrza improwizacji organowej, pedagoga i jednocześnie tegorocznego członka jury, prof. Tomasza A. Nowaka z Detmold. Program recitalu stanowiły *Improwizacje na temat muzyki ks. Stanisława Ormińskiego*. Wirtuoza z Niemiec publiczność nagrodziła gromkimi brawami. Koncert był znakomitą ucztą dla melomanów muzyki organowej. Szkoda, że nie znalazł on szerszego zainteresowania miejscowej publiczności.

2. KONKURS ZESPOŁÓW CHÓRALNYCH

W sobotę, trzeciego dnia Festiwalu, odbywały się przesłuchania konkursowe chórów, które, zgodnie z wymogami regulaminu, sklasyfikowano w dwóch kategoriach: „Zespoły chóralskie”⁹ oraz „Zespoły kameralne”¹⁰. Dla wyjaśnienia należy dopowiedzieć, że organizatorzy przewidzieli także trzecią kategorię — „Chóry młodzieżowe”¹¹, w tej jednak grupie nie sklasyfikowano żadnego zespołu.

W ramach konkursu zespołów chóralskich organizatorzy zaproponowali Konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. Dla zwycięzcy przewidziano oczywiście oddzielną nagrodę. Stąd też w programie niektórych zespołów znalazł się taki właśnie utwór.

Przed rozpoczęciem przesłuchań konkursowych wszystkie zespoły, pod batutą prof. Marcina Tomczaka, wykonały tradycyjny śpiew *Gaude Mater Polonia*. Wszystkich uczestników konkursu oraz coraz liczniej gromadzącą się publiczność powitał gospodarz Festiwalu, ks. proboszcz Kazimierz Chudzicki SDB. Natomiast prowadzący konkurs — redaktor Radia Gdańsk¹², Konrad Mielnik — przedstawił zespół tegorocznych jurorów. Skład kolegium oceniających stanowili: prof. Marcin Tomczak (Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku), przewodniczący kolegium jurorów; prof. Janusz Stanecki (Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy); prof. Dariusz Dyczewski (Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu, filia w Szczecinie);

symfonicznymi Europy. Jest dyrektorem artystycznym Międzynarodowego Westfalskiego Festiwalu Organowego. Por. <http://www.muzycznеспotkania.pl/wykonawca_tomasz_adam_nowak,45.html>, (data dostępu: 14.02.2013).

⁹ W tej kategorii ilość chórzystów powinna stanowić od 17 osób wżwyż. Por. *XXII Międzynarodowy Festiwal... Regulaminy*, s. 9.

¹⁰ Skład takiego zespołu nie może przekroczyć 16 osób (nie licząc dyrygenta). Por. tamże.

¹¹ W kategorii tej nie ma określonego limitu śpiewaków. Został natomiast określony maksymalny ich wiek, nieprzekraczający 18 roku życia. Por. tamże.

¹² Radio Gdańsk, wraz z Radiem Plus, Telewizją Polską (oddział Gdańsk) oraz Portalem Województwa Pomorskiego — *Wrota Pomorza* — objęło patronat medialny nad Festiwalem.

Tomasz Fopke (Rada Chórów Kaszubskich); ks. dr Krzysztof Niegowski SDB (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) oraz pełniący funkcję sekretarza jury, ks. Mariusz Kowalski SDB (Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie).

W pierwszej kolejności wystąpiło pięć z sześciu chórów zakwalifikowanych do kategorii „Zespoły chórálne”¹³. Każdy zespół, zgodnie z regulaminem, miał 15 minut na prezentację swojego programu. Czas występu mógł się wydłużyć jedynie wtedy, kiedy w programie zespołu znalazł się (dodatkowo) utwór w języku kaszubskim. W programie wszystkich zespołów śpiewających obowiązkowo musiał znaleźć się utwór ks. S. Ormińskiego *Modlitwa*¹⁴. Pierwsze miejsce jurorzy przyznali dwom zespołom: Chórowi Akademii Techniczno-Humanistycznej z Bielska Białej pod dyrekcją Jana Borowskiego¹⁵ oraz Akademickiemu Chórowi Uniwersytetu Łódzkiego z Łodzi pod dyrekcją Andrzeja i Aleksandry Ryłko¹⁶. Oba, świetnie prezentujące się chóry, podzieliły się nagrodą pieniężną w wysokości siedmiu tysięcy złotych, ufundowaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego. Ponadto chórowi akademickiemu z Łodzi przyznano nagrodę pieniężną, w wysokości trzech tysięcy złotych, za wysokie walory artystyczne programu konkursowego. Nagrodę ufundował Starosta Powiatu Wejherowskiego. Zespół ten otrzymał także nagrodę za najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim, a stanowiła ją suma dwóch tysięcy złotych, ufundowana także przez Starostę Powiatu Wejherowskiego. Natomiast Chór Akademii Techniczno-Humanistycznej z Bielska Białej otrzymał dodatkową nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Księdza Arcybiskupa Metropolity Gdańskiego, w wysokości dwóch tysięcy złotych, za najlepsze wykonanie utworu obowiązkowego *Modlitwa* ks. S. Ormińskiego. Zespołowi temu przyznano wreszcie najważniejszą nagrodę — Grand Prix — w wysokości dziesięciu tysięcy złotych, ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W przerwie pomiędzy przesłuchaniami zespołów z obu kategorii uczestnicy i publiczność oddali hołd Patronowi Festiwalu — ks. S. Ormińskiemu SDB. Przed pomnikiem, popiersiem Patrona, złożono kwiaty oraz odśpiewano wspólnie *Apel Jasnogórski*. Był to bardzo wzruszający moment, który na chwilę pozwolił uczestnikom oderwać się od emocji związanych z konkursem.

Do konkursu w kategorii „Zespoły kameralne” przystąpiły cztery zespoły¹⁷. Pierwsze miejsce w tejże kategorii i nagrodę pieniężną, w wysokości czterech tysięcy złotych, ufundowaną przez Inspektora Salezjańskiej Prowincji św. Wojciecha z siedzibą w Pile, przyznano chórowi *Art'n Voices*

¹³ Zespoły w kategorii „Zespoły chórálne”, które wzięły udział w konkursie: Akademicki Chór Uniwersytetu Łódzkiego z Łodzi (dyr. Andrzej Ryłko, Aleksandra Ryłko); Chór Akademii Techniczno-Humanistycznej z Bielsko-Białej (dyr. Jan Borowski); Chór *Akademia Musica* ze Słupska (dyr. Jolanta Otwinowska); Chór *Canzona* z Koszalina (dyr. Radosław Wilkiewicz); Zespół Pieśni Dawnej Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (dyr. Karolina Pettke).

¹⁴ Obowiązkowe wykonanie tego utworu przez każdy zespół wiązało się z podkreśleniem przez organizatorów 100. rocznicy urodzin Patrona MFMR.

¹⁵ W programie występu zespołu znalazły się następujące utwory: (1) ks. S. Ormiński, *Modlitwa*; (2) J.P. Sweelinck, *Canatate Domino*; (3) P. Łukaszewski, *Beatus vir, Sanctus Martinus*; (4) Woo Hyo-Won, *Gloria*.

¹⁶ Zespół ten wykonał następujący program: (1) Z. Joskowski, T. Formela, *Drzewo żęcygò* — pieśń kaszubska; (2) T. Fopke, T. Formela, *Matkò Bòżò* — pieśń kaszubska; (3) B. Stieler, *Modlitwa lat osiemdziesiątych (stanu wojennego)*; (4) ks. S. Ormiński, *Modlitwa*; (5) C. Fonseca, *Gloria*; (6) F. Poulenc, *Ave Verum Corpus*; (7) J. Świder, *Modlitwa do Bogurodzicy*.

¹⁷ Były to następujące zespoły: Chór *Art'n Voices* z Wejherowa (dyr. A. Roćławska), Chór *Kant* z miejscowości Gusiew w Rosji (dyr. T. Matwiejewa), Chór parafii katedralnej pw. św. Janów *Schola Cathedralis Thoruniensis* z Torunia (dyr. T. Niżygorocki) oraz Chór *Voce Familiae* z Warszawy (dyr. A.A. Suchta).

z Wejherowa pod dyrekcją Anny Rocławskiej¹⁸. Jury przyznało także następujące wyróżnienia: (1) Puchar Prezesa Zarządu Głównego PZChiO — chórowi *Kant* z miejscowości Gosiew w Rosji pod dyrekcją T. Matwiejewej; (2) Puchar Prezesa Oddziału Gdańskiego PZChiO — chórowi *Schola Cathedralis Thoruniensis* z Torunia pod dyrekcją T. Niżygorockiego.

Po zmaganiach konkursowych, w sobotę, odbyło się ponadto seminarium dla dyrygentów, które poprowadził prof. Marek Dyżewski, uznany autorytet muzyczny, publicysta, animator życia muzycznego i wykładowca akademicki. Prelegent zaproponował temat: *Poprzez brzmienie do prawdy dzieła*. Jego wystąpienie spotkało się z zainteresowaniem nie tylko samych dyrygentów, ale także wielu innych osób, które przybyły na festiwal w Rumi.

3. ZAKOŃCZENIE FESTIWALU

Po zakończonych konkursach, wczesnym wieczorem, odbył się Koncert Finałowy. Kościół w Rumi, tym razem wypełniony „po brzegi”, gościł znakomitych artystów, którzy wykonali dzieło Gioachino Rossiniego — *Petite Messe Solennelle*. Wykonawcami koncertu byli: Marta Boberska (sopran), Dorota Lachowicz (alt), Krzysztof Kur (tenor), Andrzej Klimczak (bas), Liliana Grobelny (fortepian), Roman Perucki (fisharmonia) oraz chór *Camerata Nova* ze Szczecina (przygotowanie chóru, E. Kus). Znakomite dzieło G. Rossiniego zostało wykonane w rumskiej świątyni pod dyrekcją prof. Ryszarda Zimaka, obecnie rektora Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie. Koncert spotkał się z należnym uznaniem publiczności, która długo oklaskiwała wykonawców.

Zwieńczeniem Festiwalu była uroczysta Msza św. koncelebrowana, pod przewodnictwem seniora Metropolity Gdańskiego, abpa Tadeusza Gocłowskiego, który wygłosił okolicznościową homilię. W koncelebrze uczestniczył także przedstawiciel prowincjała księży salezjanów prowincji piłskiej, ks. Jarosław Pizoń SDB. W czasie Mszy św. połączone chóry (uczestnicy konkursu), pod batutą prof. M. Tomczaka, wykonywały wspólnie śpiewy. Po Eucharystii odbyło się oficjalne ogłoszenie wyników obu konkursów, któremu towarzyszyło wyjątkowe, skądinąd zrozumiałe, napięcie. Po wręczeniu nagród i dyplomów odbył się tradycyjny koncert laureatów.

XXIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej w Rumi należy uznać za ważne wydarzenie artystyczne 2011 roku w Polsce. Poza specyfiką (przypomnijmy, co najmniej dwa konkursy), ta impreza muzyczna wyróżnia się znakomitym przygotowaniem organizacyjnym, zauważonym i docenianym zarówno przez jurorów, uczestników, jak i publiczność. Poza zmaganiem konkursowymi, towarzyszą jej warsztaty muzyczne, prelekcje oraz koncerty znakomitych artystów, co sprawia, że jest to rzeczywiście wielkie święto muzyki religijnej. Przyjazny klimat wokół „wspólnoty muzycznej” i wyraźnie odczuwalna życzliwość to dodatkowe atuty Festiwalu, na który naprawdę warto przyjechać. Gospodarzom i organizatorom należą się słowa uznania i życzenia dalszego dynamicznego rozwoju. Wydaje się, że można by dołożyć większego wysiłku dla promocji tej znakomitej imprezy artystycznej, która praktycznie wciąż nie jest zauważana w mediach ogólnopolskich, a niewątpliwie na to zasługuje.

ks. Krzysztof Niegowski SDB
Wydział Nauk Historycznych i Społecznych
UKSW, Warszawa

¹⁸ Zespół wykonał następujący program: (1) G.P. Palestrina, *Sicut cervus*; (2) ks. S. Ormiński, *Modlitwa*; (3) W. Frankowska, A. Rocławska (aranżacja), *W szteczku chleba* — religijna pieśń kaszubska; (4) F. Anerio, *Christus factus est*; (5) S. Rachmaninow, *Bogurodzico Dziewico, raduj się*.